

Fekete statisztika

Országsszerte sok helyütt tanácskoznak mostanában a munkavédelem szakemberei. Konferenciák, értekezletek, munkamegbeszélések követik egymást. S nincs jogunk sokallani az eszmecseréket, mert a tanácskozások közép-pontjában egyetlen fogalom szerepel: az emberi élet fokozottabb védelme. Nyilván igen sok munkavédelmi szakember emlegeti azt a statisztikát is, ami úgyszólván a közelmúlt napokban került nyilvánosságra.

Az 1966-os esztendő 87 291 üzemi balesettel szemben tavaly — 1971-ben — 74 553 volt az ilyen természetű balesetek száma. Több mint 13 ezres csökkenés, ha az öt évvel korábbi adatokkal egybevetjük tehát a tavalyiakat. Jó alkalom lenne arra is, hogy elidőzzünk a javulás méltatásánál... De inkább vegyük szemügyre — mert elkerülhetetlen — ennek a fekete statisztikának a legsötétebb oldalát.

1.

Összességében több ma a halálos kimenetelű üzemi baleset, mint az összehasonlítási alapul vett 1966-os évben. Ezer munkásra 46,1, kisebb és nagyobb sérüléssel járó baleset jutott tavaly, százezer munkásból 20,7 — belehaz a sérülésekre.

Érvelnek, vitatkoznak a szakemberek, Mérlik, mennyi és milyen munkavédelmi szabályozó kellene még: hozzáértéssel és mélyes felelősségtudattal töprengenek és mérlegelnek. Csak...

A SZOT Munkavédelmi Tudományos Kutatóintézetében, az egyik fiatal munkatárs tanulmányt írt a közelmúltban. Valami olyasféle motót, indítást szánt a munkájának: elegendő-e a szabályok megalkotása, a rendelkezések kiadása, üzemekben, vállalatoknál a munkavédelmi szakemberek betanítása? Elég-e, ha kutatók csoportjai Magyarországon 22 tudományos intézetében pontos és okos gépművelő jegyzőkönyveket — valóságos kis mestermunkákat — készítenek minden magyar és külföldi új géphez: „csak így, s csak biztonságos kezeléssel, beállítással üzemelhet”.

Elég-e mindez?

Fáradozásból — néha még pognak is tűnnek.

De pótolhatja-e bármi, a legszebb dolgozat — az önmagát védeni köteles ember figyelmét?

A Vegyipari Dolgozók

Szakszervezetében sokáig elidőztek a szakértők nemrégiben két jelentés felett. Eletről szoltak, három öszszetört, soha vissza nem adható életéről. A vidéki gázvezetékben üzemzavar támadt. Kettőn javították, egy műszaki irányított. Korábban is voltak ott kisebb bajok, javították akkor is, kicsit találmokra. Az üzemzavar valódi okát, a kazán biztonsági berendezésének súlyos hibáját azonban most sem vették figyelembe. Munka végeztével beindították a gépezetet. Azonnal robbant. Meghalt a két szerelő. Meghalt az irányító szakember is.

2.

A fővárosban, az egyik nagy hírű, régi gyógyszer-gyárban két, más vállalat-tól érkező szakmunkás be-merítőt bordát „szabott be” az üzem egyik vasszerkezetébe. Elvégezték a kiszabott munkát, aztán egyikük észrevette a közelben a hegesztőberendezést. „Csináljuk meg most már az egészet, ne várjunk külön utasítást.” Az ivfény fellobbant. Egy pillanatot volt mindössze... Ebben az üzemből robbanékony gázok vannak, bizonyos üzemrészeken...

Öt halott, tíz súlyos sebesült. Milliós kár. Az ivfényt tizedmásodperc múlva követte a szakító, tépő, hatalmas detonáció.

A bíróságokon — nem is csak elvéve — azt kell, hogy mondja a vitás kártérítési ügyekben ítélkező bíróság az árván maradt család képviselőjének: „Kérem — nem a vállalat, nem a szabályzat, nem a gép volt a hibás. Az Ön férje járt el rosszul, gondatlanul.” Kegyetlen sokszor az igazság. Kegyetlen a családok százaikhoz a felismertetés: a hibát — az áldozat követte el. S hiába a méltányosság-ból így is juttatott segítség, ezekben a családokban ott marad a pótolhatatlan űr, fel-felrémlik évek múltával is az emlékezés: „köztünk lehetne, ha akkor vigyáz”.

Sok munkahelyen — joggal, nem is indok nélkül — elvárják ma már bizonyos fokú önállóságot is a dolgozóktól. A szakszervezetek idevonatkozó vizsgálatai szerint is: ez az „önállósítási” törekvés — jó dolog. Kell, szükséges, időt, energiát, pénzt takarít meg sok munkahelyen. Egyet nem lehet

megtenni. A munkavégzés, a munkafolyamatok pontos, begyakorlott egymásutánjában mellőzni az elemi munkavédelmi teendőket. Vagy — ami ugyanilyen hangsúlyos: olyan folyamatokat véggyázatlanul elvégezni, amelyeknek a hatását — mecha-nikai, kémiai, fizikai, elektromos reakcióját — a tevékenykedő nem ismeri meg-felelően.

Talán túl szakszerűnek hat mindez. De világjelenség, hogy a munkahelyi, munkából származó balesetek elhárítása ma már legalább annyira működik a szaktudáson, a szakszerű munkán, mint az elengedhetetlenül szükséges óvatosságon. Mikor következik a baj? Ha mecha-nikussá, ha felületessé válik a munka, ha felszínes a munkakörhöz tartozó munkavédelmi ismeretanyag el-sajátítása, ha lazít figyel-mén az ember és úgy gon-dolkozik: „mit nehezítsem, lassítsam a dolgom a foly-tonos óvatossággal?”

3.

Nincs az a tökéletes szabály, nem konstruáltak még olyan biztonságtechnikai berendezést, ami tökéletesen pótolná az önnön kezét, szemét, arcát, életét óvó embert. Azt a fekete statisztikát egyedül a szabályok szigorítása ezután sem tudja világosabbá festeni.

A vigyázó, az aprólékosság megfontolt munkavégzés, az életet óvó valameny-nyi technikai és elméleti segítség pontos igénybevétele és mellé a saját élet biztonságának vigyázása segíthet majd jobbítani...

Várkonyi Margit

KSZ-2-6

A „KSZ-2-6” típusú szovjet silótakaromány-kombáj-nok utolsó szállítmánya út-nak indult a gomeli mező-gazdasági gépgyárból Lengyelországba. A kitűzött határidő előtt teljesítették Mongólia megrendelését is. Magyarországon, Bulgária, Csehszlovákia is megkapta már a kombájnokot.

A gomeli mezőgazdasági gépgyár a Szovjetunió egyik legnagyobb olyan gyára, amely silótakaromány-kombáj-nokat állít elő. A termelés állandóan emelkedik. 1972-ben 43 000 ilyen gép hagyja el a gyár futószalag-ját, háromezernél több, mint tavaly.

(BUDAPRESS, APN)

A pedagógia műhelyében

„A gyerekekben sohasem csalódtam”

Élményeiből, tapasztalatairól bizonyára regényt lehetne írni. Negyvennégy év a katedrán — ez lehetne a címe. Amikor legszebb élményeiről kérdezem dr. Arató Ádám középiskolai tanárt, mégis így válaszol: — Nem tudok kiragadni semmit. A negyvennégy évet kerek egésznek érzem. Megszámlálhatatlan felemelő élmény, a tanítványi hála és szeretet megnyilatkozásai, sikerek és kudarcok váltakozása, mindig a jobbnak a keresése — így tudnám jellemezni.

Négy éve nyugdíjba mehett volna. Nem ment, hiszen ma is fiatalabb, mint sokan, akiknek pedig kevesebb az éveik száma. Magyart és németet tanít a Radnóti gimnáziumban, osztályfőnök. Szinte valamennyi iskolát kipróbált ez a tizedik munkahelye. Nem kedvtelésből, úgy hozta az élet. Amit tapasztalt, átélte, leszűrt, megírta. Ha jobb megoldások jutottak eszébe, azt is, a tudomány és a gyakorlat hasznára. Szaklapokban, külön kiadványban megjelent dolgozatai igazi — mert alkotó munkára ösztönző — hivatástudat bizonyítékai. A betűknél beszédesebbek a 30—35 évvel ezelőtti „gyerekek” látogatásai. Van közöttük egyetemi tanár, filmrendező, mama, aki magais tanítvány volt, és most a gyerekeit, ha nem az unokáját tanítja.

A gyerekekben sohasem csalódtam. Igaz, igyekeztem mindig jól megismerni a tanítványaimat. Képességeiket, vágyaikat, kedvteléseiket, környezetüket. Szülőikkel és az osztályomban tanító kar-társakkal mindig közvetlen beszélgetésekben tisztáztam: hol tartunk, mit, hogyan kell tenni. Nagyon fontos az azonnali segítségnyújtás, ha baj van. De még fontosabb a gyermek megértése és megbecsülése. Azaz: a tizenhat évesben azt lássa az ember, ami, ne szakállas öreget

Sulyok Erzsébet

NAPI KISLEXIKON

a nyereség-részesedésről

Március a tavasz hónapja, s nem kevésbé — a nyereségrészesedés-eké, amelyekről egyre többet beszélnek a vállalatoknál. Azoknál is, ahol forintok csengésére számolhatnak hamarosan a dolgozók, azoknál is, ahol idén — a rossz eredmények miatt — elmarad a nyereség.

● Szerződés?

Azt, hogy egy-egy vállalatnál kik jogosultak az év végi részesedésre, a kollektív szerződés határozza meg, amely 1975-ig érvényes. Természetesen figyelembe veszik, hogy a dolgozók mennyi ideje vannak a vállalatnál, s az előző évben teljes értékű munkát végeztek-e? A miniszteri rendeletek értelmében azoknak a részesedéséről, akik átmenetileg távol voltak munkahelyüktől, szintén a kollektív szerződés határozhat, de csak akkor lényegesek annak paragrafusai, ha a kényszerű távollét meghaladta a 30 napot. Mivel az ilyen időtartamot meghaladó keresőkép-telenség idejére nem jár nyereségrészesedés, ennek pótlására is lehet táppénzt kérni.

● Prémium?

Azt az összeget, amelyet különböző, a vállalatra vonatkozó adók, egyéb kötelezettségek meghatározása, az adott szorzókulcsokkal való műveletek után „felhasználható részesedési alap” címen számíthatnak ki — még újabb levonások terhelik: például a magasabb vezetőállású dolgozóknak fizetendő nyereségprémium vagy az értékelés alapján megállapított nyereségjutalom, a részesedési tartalék stb. A fennmaradó összeget fizetik majd ki év végi részesedésként, a kollektív szerződésbe foglalt megállapodás szerint.

● Hűség?

A pénztárcába kerülő forintok összegét nemcsak az határozza meg, hogy valakinek mennyi a bére, a keresete, hanem az is, hogy hűséges-e vállalatához. A legtöbb munkahelyen ún. időarányos tényezőket is figyelembe vesznek, százalékokban számolva. Ugyanakkor módosíthatja a részesedést a fegyelmi büntetésért járó csökkentés is.

A „hegyország” iskolái

Örményországban nincs egyetlen olyan falu sem, legyen bár a legtavol- labbi hegyi település, ahol ne lenne iskola — közölte Savars Szimjojan, a kaukázus-túli köztársaság művelődésszügyi minisztere. Az iskolák száma ebben a „hegy- országban” elérte az ezeröt-százat és tovább növekszik; a Szovjetunió valamennyi nemzeti köztársaságában ugyanis áttérnek az általános tízosztályos középfokú oktatásra.

Az örmény nép több mint 1600 évvel ezelőtt terem-tette meg a maga írását, de a népet évszázadokon át el-zárták a kulturális fejlődés lehetőségétől. Az Októberi Forradalom győzelme után iskolák, technikumok, felső-oktatási intézmények nyíltak, létrehozták az Örmény Tudományos Akadémiát. Ma Örményországban minden harmadik ember tanul.

Király a megdöbbenéstől alig látott; kusza betűkkel, reszkető kézzel írta nevét a kipontozott rész fölé. Kertész ezredes a nyilvántartóból már áthozta a „fekete macska” dossziéját. Mialatt a fogdából felvezették a kémnőt, a három tiszt a régi feljegyzéseket lapozgatta. Beke megjegyezte: — Amikor nyomozni kezdtünk, még csak gondolni se mertem rá, hogy a két lövedék útját ugyanaz a nő irányítja, aki tavaly kicsúszott a kezeink közül!

A kísérő jelentett, a nő fásultan leült. Kertész ezredes higgadtan, de baljósan szólalt meg: — Az a tavalyi június nehéz volt számunkra. Maga nagyon jól megérezte, hogy szorul a hurok. Othagyta azt a jó kis állását a Nehézipari Minisztériumban. Eltűnt, mintha a föld nyelte volna el! Jó búvóhelyet választott: az ifjúság rejtekhelyét. Maga azon — a számunkra keserves — napon több mint tíz évvel fiatalodott! No, persze ezzel együtt egy nagy áldozatot is vállalt. Az egyik legkeservebb betegséget, a gyermekparalízist kapta cserébe... Átvállalta Medgyes Katitól. De milyen áron? Felel rá?

— Nem tudom, miről beszél. Az ezredes a nő szeméi közé nézett. — Tessék. Az igazi Medgyes Kati. S az apja...

Kinyitotta a dossziét, s néhány fényképet emelt ki belőle.

— Az exhumált hullák maradványai... Ezzel a kislánnyal maga azon az éjszakán olyan szoros kapcsolatba került, hogy „elkapta” tőle a betegséget.

(Folytatjuk.)

Vöröskőy János:

A FEKETE MACSKA visszatér

32.

— Nekem hazafiúi kötelességből kellett azt a kis kerület megtennem. Tudniillik úgy áll a dolog — és itt lehalkította a hangját, mintha ez a szigorúan bizalmas közlés csak négyükre tartozna —, hogy ez a Tárnok fontos hadi titkokat szolgáltatott ki az ellenségnek. Mivel azonban köztisztviselőként álló politikai munkás, nem lehet csak úgy egyszerűen lefogni, mert az rontaná a hadsereg tekintélyét. Ezért az illetékesek azt a tervet eszelték ki, hogy a gyakorlatra kivonulás jó alkalom lesz a leleplezésre. Ezt kellett nekem elősegítenem.

Kertész nem tudta magát túrtörtetni. — És maga húszévi szolgálat után elhítte ezt a badarságot? Ezzel akar bennünket átjéteni? — Szó sincs erről, ezredes elvtárs? Kati ugyanis közölte velem, hogy ő a magyar szerveknek dolgozik, ezért tetette nyomoréknak magát, ezért hozta ezt a nagy áldozatot, hogy leleplezhesse Tárnok őrnagyot, és megszervezhesse a „kikapcsolását”. Az erdőben, ahová a mellék út vezet, ott került volna sor a leszá-molásra. Ezért kanyarodtunk le a főútról.

— S hogy a lőszeres kocsi vezetője ezt észre ne vegye, maga használhatatlanná tette a visszapillantó tükröt.

— Ó, csak átmenetileg. Kati adott egy hajlakkos dobozt; a benne levő folyadékot fröcsköltem a tükröre indulás előtt. Reggel aztán le is töröltem benzines vattával. Szébben fényelt, mint új korában.

— Az erdőben mi történt?

— Az előírt sebességgel haladtunk, a kijelölt útvonalon. Amikor a főútra Tárnok őrnagy kocsija is visszatért velünk, egy kicsit örültem. Mert nekem ugyanis, speciel személy szerint, szimpatikus ember a politikai helyettes. Úgy gondoltam, megváltozott a terv. Szépen besoroltunk, mintha mi sem történt volna.

— A két éles lövedék hogyan került a gyakorlat színhelyére?

— Fogalmam sincs róla.

— Maga tehát nem is követett el bűntettet?

— Már hogyan követtem volna el? Udvaroltam egy diáklánynak — eredménytelenül. Tejet adtam egy fekete macskának, hogy ne pusztuljon el. Egy kis kitérőt tettünk a gépkocsival, mert úgy éreztem, ez állampolgári kötelességem. Ennyi az egész.

— Úgy tesz — jegyezte meg komoran Kertész ezredes —, mintha nem tudná, milyen aljas erők kiszolgálója lett. Mindegy, ez most már a maga baja. Írja alá a jegyzőkönyvet. Majd folytatjuk...

Király őrmester értetlenül nézett körül: ugyan miféle jegyzőkönyvet kell aláírnia? Ekkor azonban felállt a hátuk mögött ülő fiatal hadnagy, s néhány telegépel papírlapot adott át az ezredesnek. Az átfutotta, majd letette az asztalra.

— Olvassa el, és írja alá a vallomását.